

גידה ההיכל

לע"נ הטהורה של מורנו ורבינו עט"ר הגה"צ מרן רבי משה יעקב ווייס בן הגה"ק רבי אברהם צבי זצ"ל גלב"ע ח"י בטבת תשע"ב

יו"ל ע"י בית המדרש הגדול "היכל אברהם צבי" נוה אחיעזר

בנשיאות מורנו הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א גאב"ד נוה אחיעזר

רח" נחשוני 3 (מאחורי ביתנו 7-9), נוה אחיעזר בני ברק

עש"ק פרשת שלח י"ח בסיון תשע"ט, גליון מס' 482

זמני כניסת ויציאת השבת

הדה"נ	מוע"ש	ר"ת
ב"ב	7:28	8:33
ירושלים	7:13	8:30
	9:04	9:02

חידות לפרשת השבוע

חי בפרשת לך לך
וצומח בפרשת שלח לך.

בפרשתנו הם חסרים שניים
ובפרשה אחרת הם אחרים
וחסרים שניים אחרים.

נושא הלכתי לפרשת השבוע

משיעוריו של הגאון רבי יצחק ישעי' ווייס שליט"א

גאב"ד נוה אחיעזר – בני ברק

הדברים נכתבו להגדיל תורה ולהאדירה, ולא להלכה למעשה

חומי ציצית שנסרקו שלא לשמה (ב)

[במדבר טו, לח] וַעֲשׂוּ לָהֶם צִיצִית.

שאלה: חומי ציצית שנעשים מחומי צמר סרוק, שלא לשם מצות ציצית. והסירוק אינו מגלגל החוט, אלא שהצמר עובר בין שני גלילים שדופקים ומתחככים זה על זה, וגם הם מסתובבים קצת אחור וחוזר לא סיבוב גמור. ועי"ז מסתבכים הנימין הקצרים מהצמר זה בזה, ויוצא מביניהם כצורת חוט חלק ופשוט, לא מגולגל [הקרוי צמר פורגאן], והוא רפוי מאד ומתפרק לנימין בקל. האם יש לחוט סרוק כזה דין חוט טווי שלא לשמה ופסול לעשות מהם ציצית. או שאינו אלא כמו צמר מנופץ שאין בו פסול שלא לשמה. וכשממשיך וטווה בגלגול לשם ציצית את החוט הסרוק, נקרא טווי לשמה. – וכבר כתבתי בס"ד בזה בפרשת ויקהל (377). ונוסיף בעזרת השי"ת לדון ברברי האחרונים בזה.

כי מסייע בגמר, וודאי מהני. אלא בא למעט שאין צריך לסייע מתחילה ועד סוף. הרי מבואר בדבריו דדי שיהיה הגמר לשמה.

מהשלים ושחט רוב קנה כשר מוכח שהכל אחר הגמר

וכתב המהרש"ג, דלכאורה יש ראי' להטו"ז ממה דמצינו בשחיטה דבעינן כח גברא, ונפלה סכין מאליו ושחט פסול, ואפ"ה בהיה חצי הקנה פגום ובא אחד וגמר ושחט את המשוה עד שהשלימה לרוב, כשר (י"ד כא, ה). וקשה לכאורה הא החלק הראשון נעשה מאליו שלא ע"י כח גברא, וא"כ נמצא שלא כל השחיטה נעשה ע"י אדם, ולמה יהי כשר. ועל כרחק מוכח מזה דכיון דהגמר של השחיטה שהוא השלמת הרוב, נעשה ע"י כח גברא שפיר כשר, דהכל תלוי רק בהגמר. א"כ הכי נמי בענין עיבוד ובענין טווייה לשמה, דאף שהתחלה נעשה שלא לשמה, מ"מ כל שהגמר והסוף שעל ידו בא ההכשר נעשה לשמה שפיר דמי. ולפי זה יהי הדין כן גם לענין כתיבת ספר תורה ותפילין ומזוזות, דבעינן שיהי נעשה ע"י כתיבה ולא מעצמה, ג"כ תלוי הכל רק בהגמר. ואם נטפה טיפה מעצמה ושוב השלימה הסופר על ידי כתיבה שתהיה אות שלימה, גם כן כשר דהכל הולך אחר החיתום.

והביא שבקסת הסופר (לשכת הסופר חקירה ב) שהאריך בזה, והביא שזו פלוגתא המהרלב"ח לבין הר"א צרפתי לענין בנפלה טיפת דיו ועשה ממנה אות. ומסקנת הקסת הסופר להחמיר מכח סברא עיי"ש. ותמה על הקסת הסופר שלא העיר כלל בראיה שהביא משחיטה, דמוכח דהכל הולך אחר הגמר כנ"ל. ואם כן לפי הנ"ל, אם בתחילה לא הי' נגמר כל הטווייה באופן שלולא התיקון שלו לא הי' שם טווייה עליה, ואח"כ בא וגמר הטווייה שיהיה שם טווייה עליה כראוי, וגמר הזה עושה לשם מצות ציצית, היה נראה לכאורה דתליא בפלוגתא הנ"ל, ולפי דברינו היה אפשר להכשיר, דעיקר הטווייה הוא בשעת הגמר, והרי אז טוה וגמר לשמה.

השלים ושחט רוב קנה כשר כי נעשה כולו בהכשר

אך כמדומה שיש לחלק בין שחיטה, שהרי פסוקת חצי חלל הקנה כשרה, ורוב חללה טריפה. וכמו שכתב השו"ע (י"ד כג, ה) דאין שהייה בקנה בעוף כלל, וכמו

הפוסקים הדנים בשאלה זו

בשו"ת קנה בשם (מהגר"מ בראנדסדארפער זצ"ל, א-א, ט) דן בשאלה זו, ומסקנתו שאם סרק שלא לשמה סריקה היוצרת נימים מקובצין כצורת חוט פשוט שאינו מגולגל, נחשב הצמר טווי שלא לשמה, ולא מהני בו שום תיקון להכשירו. ובעקבותיו דנו בשאלה זו חכמי זמננו, המנחת יצחק (ה, כו), הליכות שלמה (אורעבאך, תפילה, ג, יט), השבט הלוי (א, ה-ו), האבן ישראל (להגר"י פישר, ז, ב), הברכות שמים (בלום, אר"ח, ב), קנין תורה (הורו"ץ, א, צז). והביאו שכבר דנו בזה חכמי הדור הקודם, המהרש"ג (ב, עו), זקן אהרן (וואלקין, א, אר"ח ב-ד) אמרי יוסר (אריק, חדשות א), שארית ישראל (מינצברג, אר"ח ח), ציונו כולם בפסקי תשובות (יא, א). בזמנו עורר את הדיון בעניין הרה"ח ר' אלי וויינבערגער ז"ל מירושלים, שהיה לו מפעל לטליתות וציציות, ולאחר ששמע את חוות דעת הקנה בשם לאסור, פנה לחשובי הרבנים כדי לקבל חות דעתם. והייתי בבית אא"ז הגה"ק מהראצ"ו זצ"ל כשהנ"ל הביא לפניו סליל צמר סרוק, ואא"ז זצ"ל ביטל את החששות, והורה שאין סירוק זה נחשב תחילת טווייה, ואין כל בית מיחוש בזה, כי הטווייה מתחילה רק אחר כך, והציציות כשרים לכתחילה. וכבר כתבתי לדון ולסתור את כל דברי הקנה בושם. וכעת אדון בס"ד מעט בדברי כמה מהפוסקים הנ"ל.

היתר טויה מחדש של חומים שנטוו שלא לשמן

בשו"ת מהרש"ג (ב, עו) דן אם מותר להכשיר לציצית חומי צמר שנטוו שלא לשמן, על ידי טויתם מחדש בכיוון הפוך, באופן שהטויה הראשונה נתפרקה לגמרי, וטווייה חדשה יש כאן לשמה. ודן אם דבר הצריך לשמה שנעשה תחילה בסתמא ובגמר כיון לשמה, אף שעיקר הטווייה לכאורה תלויה בגמר, והוא לשמה, אינו מועיל. או דילמא כיון שבגמר הדבר, נעשתה הטווייה כראוי לשמה, שפיר מועיל וכשר, דהכל נקרא על שם הגמר, שלפני הגמר אינו נחשב טווי. והביא מה שכתב הט"ז (י"ד רעא, ג), שמה שכתב השו"ע שם שצריך לומר 'בתחילת' עיבוד העור, אני מעבד לשם ספר תורה, לא בא למעט בסוף העיבוד, דאדרבה מצינו בכמה מקומות שאין המעשה נקרא אלא על שם הגמר. וא"כ

שביאר הש"ך (שם, יא) דבמעוט קמא דקנה לא שייך שהייה, מידי דהוה אחצי קנה פגום. אם כן פעולת השחיטה היא רק החיתוך שמחציה ועד רובה. והשחיטה או הפגימה של הקנה עד חציה, אינה מעיקר השחיטה, ושפיר אין צריך כח גברא. מה שאין כן מלאכת העיבוד והטויה, כל שלב שבה הוא חלק מעקב ביצירת הקלף והציצית, ושפיר צריך לעשותו לשמה, ולא יועיל אם רק שהתחיל לשמה. ומצאתי שכן דחה בשו"ת זקן אהרן (וואלקין, הנ"ל ריש סי' ד) שרצה השואל להכשיר חוטין שהחלה טווייתן על ידי מכונה וגמר ישראל הטויה לשמה, כמו שבשחט גוי חצי קנה וגמר ישראל ושחט עד רובו דכשר, כמבואר בש"ס (חולין יט, א) ויו"ד (ב, י). ודחה שבשחיטה כל שיעור השחיטה אינו אלא משהו, דגם אם היה חצי קנה פגום והשלימו ישראל לרוב כשר, אף על גב דכל השחיטה לא ה' בזה אלא משהו. ולא גרע שחוט ע"י גוי מאילו היה החצי קנה פגום. ונמצא דבמה שהשלים ישראל לרוב קנה, כל שיעור השחיטה נעשה ע"י ישראל, אבל לגבי טויה אי נימא דבעינן שכל הטויה תהא לשמה, לא יחייב מה שגמר ישראל, דהא סוף סוף אותו החלק שנטוה ע"י גוי או מכונה הוא שלא לשמה.

לענין עיבוד לשמה אין שייך לומר שמועיל רק בגמר

וציין המהרש"ג שהפתחי תשובה (שם, י) כתב שהפנים מאירות (א, מה) השיג על הט"ז, אך המהרש"ג לא דן בדבריו, כנראה שלא היה לפניו. וזה לשון הפנים מאירות: ותמה אני על אדם גדול כמותו [הט"ז], דודאי לענין מצוה אמרו רז"ל אין המצוה נקראת אלא על שם הגומרה. אבל לענין מחשבה לא ברירה לן האי מילתא, דהא בריש זבחים רצה הש"ס לפשוט דסתם זבחים לשמן עומדים, מהאי מתני' דתנן כיצד לשמן ושלא לשמן לשם פסח ולשם שלמים, טעמא דאמר לשם פסח ולשם שלמים, הא לשם פסח סתמא כשר, אלמא סתמא כלשמן דמי. ודחי הש"ס דילמא שאני התם דאמר כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה. ורצו עוד לפשוט מסיפא שלא לשמן ולשמן, לשם שלמים ולשם פסח כו', ודחי הש"ס דילמא שאני התם דאמרין יוכיח סופו על תחילתו, אי נמי אידי דתני לשמן ושלא לשמן, תני נמי שלא לשמן ולשמן. אם כן האי תירוצא דאמרין יוכיח סופו על תחילתו, לא ברירא לן, משום דאיכא למימר כתירוץ השני, דנקט אידי דרישא, ולא אמרין הוכיח סופו על תחילתו. ועוד אף אם נימא הוכיח סופו על תחילתו, י"ל הני מילי בישראל שידוע שצריך לעשות לשמו, אמרין הוכיח סופו על תחילתו. אבל איך יעלה על דעתינו לומר בנכרי שאין יודע בטיב מצוות, כשיסייע ישראל בסוף העיבוד, לומר שגם תחילת העיבוד ה' לשמו. ודי לנו להקל באם שישאל מסייע בתחילת העיבוד, דאמרין דגוי גריר אחר תחילת מחשבת ישראל. אבל לבסוף אינו מעלה ואינו מוריד כלל. וכבר כתבנו בראיות ברורות שאין לדברים אלו שורש וענף, וכל בעל נפש ראוי להחמיר בתפילין וספרי תורה שיעבדם ישראל, דווקא או לכל הפחות שייסייע מתחילה ועד סופו, כפשיטות דעת הרבני ברוך (בספר התרומה (קצ) שהביא הרא"ש (הל' ספר תורה, ג) דאם הגוי מעבדן ישראל עומד על גביו ומסייעו, מסייע זה יש בו ממש, דגוי אדעתא דישאל עבד]. - ובזקן אהרן הנ"ל כתב שדברי הפנים מאירות דברים של טעם, דאין יוכשר בכהאי גוונא, הא אם עיבד מקצת העור לשמו וכל שאר העור שלא לשמו בודאי פסול, דודאי שבעינן שיעבד כל העור לשמו. ואף על גב דכשעיבד ישראל א"צ לומר אלא בתחלת העיבוד, ואף שיעשה אח"כ בשתיקה שפיר דמי, דכל העושה על דעת ראשונה עושה. אבל לגבי גוי, דפסול בגט אפי' ישראל עומד על גבו, דחיישין שאף שתיבה אחת יכתוב על דעת ישראל, מ"מ דלמא אח"כ ישנה. א"כ דין העיבוד שוה לגט, וכי היכי דהתם חיישין שלא יגמור כל תורף הגט כפי שאמר ישראל בתחלה, הכי נמי בעיבוד.

כל הטויה כולה צריכה לשמה, ולא רק התחלת הטויה

לדעת הפנים מאירות, בעשיית הקלף אין אומרים הוכיח סופו על תחילתו. ואם כן כל שכן לענין טוויית ציצית, שלא מועילה סיום הטויה לשמה להכשיר חוטים שהחלה טווייתן שלא לשמה. שכבר כתב הנודע ביהודה (תנינא יו"ד קעה) לענין עיבוד הקלף, דכיון שבין שריית העור במים לנתינת הסיד נמשך ג' או ד' ימים, א"כ אפילו אמר לו הישראל אז בעת נתינתו לתוך המים בפירוש שיתן הסיד לשמה, לא מהני, ולא סמכינן שיעשה הנכרי כן אז מה שכבר קדמה אמירת ישראל אליו זה כמה ימים. ותמה על השו"ע (או"ח יא, ב) שכתב לגבי ציצית, טוואן גוי וישראל עומד ע"ג ואומר לו שיעשה לשמן, להרמב"ם פסול ולהרא"ש כשר, עכ"ל המחבר. ותמה כי בטור (או"ח, יא, ב) גבי ציצית לא נזכר

דבר מפלוגתא שבין הרמב"ם להרא"ש, אלא סתם וכתב שיהיו טוויין לשם ציצית, אבל אם לא היה טוויין לשמן פסולין, עכ"ל הטור. והב"י כתב שם וז"ל, וכתב בנמוקי יוסף (ציצית יב, ב) וגויים לאו בני לשמה ניהו, ואפילו ישראל עומד על גביו. וזהו דעת הרמב"ם בעיבוד לשמה והרא"ש חולק עליו, כמבואר בדברי רבינו בסימן ל"ב עכ"ל הב"י. הנה למד רבינו הב"י מתפילין לציצית, וסבר רבינו הב"י כמו שמכשיר הרא"ש בעיבוד הכי נמי מכשיר בטוויית הציצית. ולדעת הנודע ביהודה אין הנידון דומה, דבטויה אין התחלת הטויה כוללת כל הטויה, וכל הטויה כולה צריכה לשמה. אבל עיבוד, התחלת העיבוד ממשיך אחריו כל העיבוד. וטויה דומה לכתובת הגט, דלא מהני גם להרא"ש, אפילו אמר לו הישראל שיכתוב לשמו. כיון שכל התורף צריך עשיה לשמה. וכמו כן ממש הוא טוויית הציצית. ולכן לא הזכיר הטור בדיני ציצית פלוגתא בזה. - וכן השיג ג"כ הנודע ביהודה בדגול מרבבה. וראה מה שכתב זקני בשו"ת אמרי אש (או"ח, א) ליישב קצת דברי הבית יוסף והרמ"א, ואכמ"ל. - אם כן סיום הטויה לשמה אינו מועיל להכשיר חוטים שהחלה טווייתן שלא לשמה. אולם כבר כתבתי בפרשת ויקהל הנ"ל, שאין לנידון זה קשר לשאלתנו, כי הוכחתי שסירוק זה אינו כלל תחילת טויה.

פעולות מכונה חשמלית או קיטורית פסולות

בשו"ת זקן אהרן (הנ"ל, ב) נשאל בחוטי ציצית שנעשים על ידי שלשה מכונות, האחת מנפצת הצמר, השניה טווה החוט, והשלישית שוזרת החוט. והאר"ך בענייני עשיית ציצית על ידי מכונה, והעלה שבמכונה המופעלת ע"י כח אדם בלבד, נחשבת כנעשית ביד ויש להכשיר, שאינו דומה כלל למעשה חרש שוטה וקטן המצריך עומד על גבו. כי מה שהמכונה עושיית, כיון דמכח אדם בא הפעולה, הוי האדם העושה. ולא מטעם עומד על גבו, אלא מטעם שבכהאי גוונא הוי ישראל העושה. דמה לי שעושה בידיו או ע"י מכונה. וראה לזה מסוגיא דחולין (טז, א) דרמי מתני' אהדדי, דתני השוחט במוכני שחיתו כשירה, והא תניא שחיתו פסולה. ומשני הא בסרנא דפחרא [הסרת המתגלגל מכח אדם] הא בסרנא דמיא [המתגלגל מכח המים]. ואם איתא דמוכני דמיא למעשה חרש שוטה וקטן, עדיפא הוי ליה לשנויי דאפי' פחרא נמי יש לאסור, דהא בברייתא שם (דף י"ב) פליגי ר' נתן ורבנן בשחיטה בלא כוונה ר' נתן מכשיר וחכמים פוסלים, וא"כ הכי הו"ל לאוקמי הא ר' נתן והא רבנן דסברי דבעינן כונה לשחיטה, ומשום הכי פסול ע"י מוכני דלית בה דעת, אלא על כרחך דמעשה המוכנא הנעשית בכח אדם עדיפא ממעשה חש"י, דהתם הוי חש"י העושים, והכא הוי ישראל בן דעת. אכן כל זה הוא במכונה שמתגלגלת רק ע"י כח אדם, אבל מכונה קטורית או אלקטריית, וגם ע"י סוסים אשר רק בהתחלה נעשית ביד אדם ואח"כ הולכת ומתגלגלת ע"י כח הסוסים או הקטור, דמיא לסרנא דמיא ופסול. כי המכונה הקטורית היא העושיית, וחסר כח גברא. ולית מאן דשרי ולכולי עלמא אסור.

בפעולה שאינה חשובה אין צריך לשמה

ודן הזקן אהרן איזה מלאכות שבציצית בעינן לשמה. והוכיח כדעת הרמ"א להקל בניפוץ, משום שאין צורך שגם הניפוץ והטויה שניהם יהיו נעשים לשמה, דהנה בסנהדרין (מה, ב) בפלוגתא דאביי ורבא דפליגו התם בהזמנה מלתא, קאמר הש"ס דפלוגתא זאת תליא בפלוגתא דתנא קמא ורשב"ג גבי עיבוד לשמה. ופרש"י דאביי שסובר הזמנה מלתא, סובר כרשב"ג דבעינן דוקא עיבוד לשמן, ואף על גב דעיבוד אינו אלא הזמנה ולא גוף המצוה, אפ"ה כיון דהזמנה מלתא היא, חשובה גם היא כפעולה חשובה שבעינן שתהא נעשית לשמה. ורבא דסובר הזמנה לאו מלתא, סובר כתנא קמא דאעפ"י שלא עיבדן לשמן כשר, דכיון דהזמנה לאו מלתא היא, לאו עבודה חשובה היא, ולא איכפת לן בה אפי' כשלא נעשית לשמה, זו שיטת רש"י. ובתוס' (שם ד"ה אע"פ) הקשו על רש"י, דא"כ קשיא הלכתא אהלכתא, דק"ל בהזמנה כרבא דלאו מלתא, ובעיבוד ק"ל כרשב"ג כדמוכח בש"ס (גיטין נד, ב) גבי גוילי ס"ת דלא נעבדו לשמן ופסילי. ולכן מפרש ר"ת להיפך, דרבא דאמר הזמנה לאו מלתא סובר דבעינן נמי עיבוד לשמה, ולא סגי במה שעשה ההזמנה לשמה, כיון דהזמנה לאו פעולה חשובה היא. ואביי דסובר הזמנה מלתא היא, סגי לדידיה בהזמנה, כיון דגם היא פעולה חשובה, ואין צורך עוד שיהי' עיבוד לשמה ע"ש. והמתבאר אפוא מתוך דבריהם נפקא מינה גדולה לדינא בין שיטת רש"י לשיטת ר"ת, דלר"ת לא בעינן כלל שכל הפעולות יהיה נעשות לשמה, ודי רק בפעולה אחת כשנעשית לשמה, ושוב אין צורך בשאר פעולות לשמה. ואפי' אם עשה את הלשמה לא בפעולה העקריית כי אם בהזמנה, למ"ד הזמנה מלתא די בכך,

וכמ"ש להדיא דאם הזמנה מלתא, אין צורך שוב בעיבוד שיהא לשמה, דדי בהזמנה לחוד. ודוקא כשנעשה הלשמה בפעולה שאינה עקריית, אינו מועיל. ולכן לרבא שסובר הזמנה לאו מלתא לא סגי בהזמנה. אבל כשנעשה הלשמה בפעולה חשובה, אין צורך שוב לשמה אפי' לפעולות האחרות העקריית. וכ"ש לפעולות אחרות שאינן עקריית. ולשיטת רש"י דבכל הפעולות בעינן שיהי נעשות לשמה, ואם יש באיזה עשיית מצוה כמה פעולות עד הגמר המצוה, בעינן שכל הפעולות החשובות יהא נעשות לשמה. ורק בפעולה שאינה חשובה כמו הזמנה, לא איכפת לן גם כשלא נעשית לשמה.

הוכחה שבניפוף לכל השיטות אין צריך לשמה

לאחר שהוכיח הזקן אהרן שבפעולה שאינה חשובה אין צורך בלשמה, מבאר אם בניפוף צריך לשמה. דזה ודאי שהניפוף אינה פעולה עקריית מפעולות הציצית, ולכל היותר אינה אלא הזמנה. דאפי' בטויות הציצית פליגי רב ושמואל במנחות (מב, ב) אם הטויה בכלל עשייה, דזהו טעם פלוגתתם במה דפליגו התם בעשאה מן הסיסין, רב סובר דטויה לא בעינן לשמה, ודוקא תליית הציצית בטלית הוא דמצריך לשמה. ושמואל סובר דגם טויה בעינן לשמה. ולפי המתבאר מדברי הנמוק"י שם ברא"ש זהו טעמי פלוגתתם משום דבציצית כתיב גדילים תעשה לך, וסובר רב דדוקא תליית בבגד הוא בכלל עשייה ולא הטויה, ושמואל סובר דטויה ואילך הוא נמי בכלל עשייה ע"ש. וכ"כ הגר"א (או"ח, יא) דטויה ואילך הוא בכלל עשייה. אבל קודם הטויה לית מאן דסובר דהוי פעולה עקריית מעשיית הציצית. ולכל היותר לא הוי אלא הזמנה. ולפ"ז אין צורך שיהא הניפוף לשמה לכל השיטות, בין לרש"י ובין לר"ת. לר"ת דכיון דהטויה הוי לשמה, אין צורך שוב לשמה אפי' לשארי פעולות העקריית שיבואו אחר הטויה, וכמו שיבאר בסמוך. וכ"ש לניפוף שאינו אלא הזמנה. וגם לרש"י, אף על גב דסובר דבכל הפעולות בעינן לשמה, אבל היינו דוקא בפעולות העקריית, ולא בניפוף שאינה אלא הזמנה. ולדידן דהזמנה לאו מלתא לא איכפת אפי' כשאינה נעשית לשמה.

גם בטויה יש להקל בשלא לשמה

וממשיך הזקן אהרן להוכיח שגם בטויה יש מקום להקל, דהנה ברא"ש סוף הלכות ציצית לגבי סדר עשיית הציצית כתב וז"ל, כתב בעל העיטור ומסתברא אם טוואן הגוי ושזרן ישראל לשמה כשרים. ולא מסתבר לי, דהא אמר שמואל מן הסיסין פסולה, וסיסין היינו פקעיות שלא נטוו לשמן, והתם פקעיות אינן שזורים, וצריכין לשזרן לציצית, ופסולים משום דנטוו שלא לשמן, ואין מועיל להם אם שזרן לשמן עכ"ל. ומלבד קושיית הרא"ש כבר הקשו כולם על דברי בעל העיטור הללו, כיון דטויה בכלל עשיית הבגד הוא, למה לא יוצרך לשמה. וממה נפשך אם סובר כשמואל דטויה ואילך הוי בכלל עשייה, א"כ בעינן גם הטויה לשמה, ומה מועיל אם שזרן ישראל, הא סוף סוף הטויה לא היתה לשמה. ואם סובר רב דטויה אינה בכלל עשייה, אפי' כי לא שזרן ישראל מאי הוי, כיון דטויה לאו עשייה הוא, ולא בעינן בפעולה הזאת שיהא לשמה. וכמו בפעולות הניפוף דלא בעינן מהאי טעמא לשמה, וכמש"ל. אמנם לפי דבריו דלעיל ניהא טובא, דבעל העיטור יסבור גם כן כשיטת ר"ת דלא בעינן לשמה בכל הפעולות, ובפעולה אחת לשמה נמי סגי. ולכן כיון ששזרן ישראל לשמה, סגי בכך אפי' אם הטויה היה שלא לשמן. ובאמת פוסק כשמואל דטויה ואילך הוי בכלל עשייה. ופעולה חשובה היא. ואם לא היה בזה שזירה לשמן, ודאי דהיה צריך שהטויה תהא לשמה. אבל במקום שהשזירה היתה לשמה די בזה, ואין צורך שוב לטויה שתהא לשמה, וכרבינו תם. ומה שהקשה הרא"ש מההיא דמן הסיסין פסולה, י"ל דבעל העיטור מפרש בזה כרמב"ם שנביא בסמוך דטעמא דמן הסיסין לאו משום שלא לשמה הוי פסוליהו כפרש"י, אלא משום בזוי מצוה וכמו שאכתוב בסמוך, ולא קשיא מידי על בעל העיטור.

הרמב"ם מכשיר הטיל בלא כוונה כשטויה לשמה

ובזה מתרץ הזקן אהרן את שיטת הרמב"ם (ציצית א, יב) שפוסק דאם הטיל ישראל ציצית גם בלא כוונה כשר, כמבואר בשו"ע (או"ח יד, ב). וכל מפרשי הרמב"ם הקשו על הפסק הזה, שהרי עד כאן לא פליגי רב ושמואל (הנ"ל) אלא בטויה, אבל בעשייה גם רב מודה דבעינן לשמה, דהכי מתבאר שם לפרש"י ורא"ש. וא"כ מאי טעמא דרמב"ם שסובר דעשייה גם בלא כוונה נמי כשר. ולמ"ש ניהא דרמב"ם יפרש כרבינו תם דלא בעינן לשמה כי אם בפעולה אחת. ולכן כיון שטוואו לשמה, נעשה התיקון היותר מועיל, ואין צריך שוב תיקון אחר, ולמה יהיה צריך עוד עשייה לשמה. ושוב מצאתי בארצות החיים למלבי"ם (ארץ יהודה, כ) שכ"כ בדעת הרמב"ם.

בשזור ותולה לשמה אין צריך ניפוף לשמה

והאריך בזקן אהרן להוכיח שדעת הרמב"ם דטויה אינה צריכה כלל לשמה, ואפי' היכי שלא היתה שזירה או פעולה אחרת לשמה, משום דפוסק רב דטויה אינה בכלל עשייה. וכ"ש לדידן דאיכא נמי שזירה ותלייה לשמן, ודאי שאין צריך טויה לשמן, וכשיטת ר"ת שאין צריך כי אם בפעולה אחת שיהיה לשמה. וכיון שהוכיח שהרמב"ם ובעל העיטור ור"ת בחדא שיטתא קיימי, ודאי דכן ראוי לפסוק, ואין להחמיר בזה כ"א לשיטת רש"י דסובר דבעינן לשמה בכל הפעולות, וכל זה הוא בטויה שהיא מפעולות החשובות דלשמואל הוי מיהא בכלל עשייה, אבל בניפוף שלית מאן דסובר דבכלל עשייה היא, ולכל היותר אינה אלא הזמנה ולא פעולה עקריית, וכמ"ש בשם הגר"א דמטויה ואילך הוי בכלל עשייה, ודאי שא"צ לשמה גם לרש"י, ונמצא דרבינו משה הרמ"א אמת ותורתו אמת במה שהכריע דבניפוף לא בעי' לשמה.

מטויה ואילך צריך כח גברא וע"י מכוונה חשמלית פסול

אולם מסיק הזקן אהרן, שיש לו חשש אחר, לא משום חסרון דלשמה, כי אם מפני שבעשיית הציצית תעשה כתיב, שיהיה עשוי על ידי כח גברא. ובמכונה קיטורית חסר כח גברא, ולא האדם הוא העושה אלא שנעשית ממילא. ואף כי באפיית המצות ע"י מאשין, לא ראינו חש לזה, כי אם משום חשש דלשמה, ומשום דהוי כמעשה קטן דחשוב כח גברא, אלא שאין בו דעת לכוין לשמה. אכן מצות שאני, שלא הוזכר בתורה גוף עשיית המצות, ולכן לא בעינן בזה עשיית אדם, ורק שמירת המצות כתיב, וזה אפשר גם במכונה, כשישראל עומד על גבה ומשמרה לשמה. אבל בציצית גדילים תעשה כתיב, ובעינן שיהא אדם העושה, וע"י מכוונה חסר עשיית אדם. וא"כ לאו מטעם חסרון לשמה אתינן לפסול, כ"א מטעם חסרון עשייה. אבל בכל זאת במכונה שמנפצין בה אפשר להתיר, כיון שבארנו דניפוף לאו בכלל עשייה הוא עדיין, ואינה אלא הכשר והזמנה. ואין לפוסלה גם מטעם חסרון עשייה. אבל המכונה שטווין עליה, אין להכשיר כי אם כשמתגלגלת ע"י אדם דוקא, אבל מכוונה קטורית או ע"י סוסים אין להתיר משום חסרון עשייה. קצרו של דבר במכונת הניפוף, נלע"ד לסמוך ולהקל, אבל שארי המכונות אין להתיר כי אם כשמתגלגלת בכח אדם דוקא, ודברים נכונים ומקוריים הם לעיני היטב בש"ס ותוס' במקומם. - עד כאן תורף דברי הזקן אהרן.

בקנה בשם הביא שהזקן אהרן אוסר

וכבר כתבתי בפרשת ויקהל שבשור"ת קנה בשם (ח"א, ב, א) האריך עוד, והביא משור"ת זקן אהרן (וואלקין א, ה), שכתב כמוהו, שנראה שחוט זה יצא מכלל ניפוף וזהו התחלת הטויה. ובשור"ת מנחת יצחק (ב, צ, א) הסכים לסברתו. וז"ל הקנה בשם: אמנם בשור"ת זקן אהרן (ג, כ"ל) כתב דלפי תמונת הצמר שנעשית על ידי אותה המאשין שנקראת פארשפין, שהצמר כבר נתחלק בתוכה עד שנעשה כחוטין, היה נראה שזה יצא מכלל ניפוף, וזהו התחלת הטויה, ואף אם שמנקודת הדין אין ראיה כל כך שבעשיית חוטין יוצא מכלל ניפוף. שהרי כתב הרמב"ם וז"ל, המכה על הגידין עד שנעשו כצמר או מנפץ סיב או גמי עד שנעשו חוטין הוי תולדה דנופץ עכ"ל, הרי להדיא דבמה שנעשה הצמר לחוטין לא יצא ע"י מכלל מנפץ, ואדרבה זהו גופא מיקרי מנפץ, דמנפץ הוי נמי הכוונה שמחלק החתיכה לחוטין (צו שפאלטין בלע"ז). וא"כ היה מקום להתיר המאשין הזאת, לפי מאי דקיי"ל דבניפוף לא בעינן לשמה. אכן בהיות שאין לדיין אלא מה שענינו רואות, וכמו שנראה לעיני תמונת החוטין הללו שיוצאין ממאשין זאת, נראה יותר שזהו טויה ולא ניפוף, ועכ"פ התחלת טויה, ואי נימא שזהו טויה ודאי דאין להתיר לעשות חוטי ציצית ע"י המאשין הזאת. ואפי"ה זכרתי לו כי מנקודת הדין יש לדון גם במאשין זאת וכמש"כ בשם הרמב"ם, בכדי להמליץ בעד אותן הרבנים שכתב כת"ר שאומרים דגם הפאהר שפין אינו טויה, ואם אמר חכם מילתא אין מוחיחין אותו ולכן כתבתי לו זה, אף שדעתי הפרטיית נוטה יותר שזהו טויה עכ"ד.

הזקן אהרן מתיר מכוונה שמנפצת כצמר גפן

אולם המעיין בזקן אהרן שם, יראה שתחילה האריך להתיר לכל הדעות את המכונה הראשונה שעושה מלאכת הניפוף, הווא וואטא [-צמר גפן]. וכמוכן כוונתו, שהיוצא נראה כצמר גפן] - וכמו שהבאתי לעיל, שזה ודאי לא נקרא טויה כ"א ניפוף. והביא שהשואל וכל הגאונים הנלזים אליו להחמיר בזה, יגעו ומצאו טעם לומר דהרמ"א לא הקיל כ"א בניפוף הבא לסרק את הצמר ולהסיר את הפסולת מתוכו. אבל ניפוף הזה שעושה הוואטא, זהו לא מיקרי הכשר כ"א

עשייה גופא. ובזה גם הרמ"א מודה לאסור משום דהוי שוע... ודחה דבריהם, שלא כן בציצית שלבסוף יהיה וואטא הזאת נטוה לחוטין בטויה גמורה. ובכה"ג שאין השוע גמר מלאכתו, לא חשוב השוע לעשייה ומלאכה גמורה, כ"א הכשר והזמנה חשובה... דבטויה שלא יבוא אחריה אריגה כגון בציצית, נחשבת הטויה לעשייה כיון שהטויה הוא גמר מלאכה, ובטויה שבא אחריה אריגה כמו בתכריכי המת, אין הטויה נחשבת לעשייה... הכי נמי בניפוך בציצית אין נחשב לעשייה כיון דבא הטויה אחריו, ולא דמי ללבדים דהתם כיון דישאר כך בלא טויה, הוי השוע כעשייה... א"ו דניפוך הזה שבא להסיר הפסולת גם המהר"ל לא מצריך שיהיו נעשית לשמה, כיון שאין הניפוך הזה בא לצורך עשיית הצמר אלא רק להסיר הפסולת, ודאי שאינו בכלל עשייה שיוצרך בזה לשמה. ורק בעשיית הוואטא, בניפוך הזה הוא דמחמיר המהר"ל להצריך לשמה, שזה מיקרי קצת גוף העשייה, והרמ"א דחולק, חולק גם בניפוך הזה שא"צ לשמה, מודלא הוי כ"א הכשר והזמנה לעשייה ללא עשייה גופא. ובכן מטעמים שזכרתי כאן וגם בצירוף צדדי ההיתר שכתבתי בתשובה הקודמת נלע"ד שמאשין הראשונה שעושה הוואטא אפשר להתיר... אכן המאשין השניה שנקראת (פארשפין) לפי תמונת הצמר שנעשית על ידה ששלח אלי, שהצמר כבר נתחלק בתוכה עד שנעשה כחוטין... - הרי שמה שהעיתך

הקנה בושם מהזקן אהרן שיש מקום לאסור הוא על המכונה השניה, [שכיניה פאר שפין, טויה מוקדמת, או עבור טויה, מוכיח שהיא כבר חלק מטויה], והיא כנראה היתה בצורת חוטים ממש. והעלים מהמעין שאת המכונה הראשונה שמכונה כמין צמר גפן, שלכאורה פעולתה כפעולת הסירוק הנידונה, שהרי גם בצמר גפן כשמפרידים שכבות, נראה כמעט כעין הצמר הסרוק הנידון. התיר בשופי. [אם כי בסיום דבריו כתב: אילו היה איש פרטי בא לשאול לצורך עשיית ציצית לעצמו, אפשר שמהיות טוב הייתי מיעצו להחמיר לכתחלה גם בזה. אבל להורות לאחרים בעסק פאבריק שבדאי יש בזה הפס"מ, אינני מוצא יסוד לאיסור, וכדאי הרמ"א בצירוף הטעמים שזכרתי פה ושם לסמוך במקום הפסד]. וכבר הבאתי שם שהקנה בשם הביא משו"ת שארית ישראל (מינצברג, אר"ח, ח) שדעתו כמו שכתבתי, דלא מקרי כלל תחילת מטווה. והוכיח כן מלבדים שנעשה מצמר טרוף בלא טויה ואריגה. כפירש"י (בבא קמא קט, ב ד"ה נטי). ולענין כלאים תנן (כלאים ט, י) הלבדים אסורים מפני שהם שועים. מבואר דלבדים אעפ"י שהוא חיבור חזק להיות מהם בגד, ואינו חוזר לברייתו, מפורש במשנה דאינו אלא שוע, ואינו טווי. מכש"כ בצורת החוט הנזכר שהוא רפוי מאד כקורי עכביש, ובהפחה כל דהו חוזר לברייתו, ועתיד לעשות מהם מטווה. בודאי דאינו אלא שוע ולא מיקרי תחילת מטווה. - ועדיין יש לדון במה שכתבו שאר האחרונים בנידון זה, אך אין כאן מקום.

זיו ההיכל - פקודת משה

ממרו רבינו הגה"צ גאב"ד נוה אחיעזר זצ"ל

מרימנוב זצ"ל עה"פ ויכרתו משם זמורה ואשכול ענבים אחד, שהמרגלים באו לתקן חטא אדם הראשון, שגרם לערב טוב ברע ושיה' טעם עץ בנפרד מטעם הפרי, וכאשר המרגלים שהיו כולם אנשים צדיקים כרתו את האשכול ותיקנו את החטא ושוב היה זמורה ואשכול ענבים, העץ והפרי אחד, שה' טעם עצו ופריו שוה. אולם אח"כ וישאווהו קבלו התנשאות וע"כ במוט, התמוטט רגלם, בשניים ושוב היו שנים טעם עץ לחוד וטעם פרי לחוד, וע"כ אמרה תורה כי תבואו אל הארץ אם תתנהגו במידת הארץ, מידת ענוה, ונטעתם כל עץ מאכל, ותוכלו לתקן חטא זה וגם טעם העץ יהי כטעם הפרי ודפח"ח.

והנה ידוע משאחז"ל במדרש רבה בפרשתו, חביב לפני הקב"ה מי שנעשה שליח מצוה, וכדברי **השפת אמת** בשם **הח"י הרי"ם**, כי הקב"ה אמר שלח לך אנשים ואילו היו המרגלים מקדשים עצמם והיו כוונתם רק לשם שמים היו יכולים להיות שלוחי מצוה, כי הקב"ה אמר שלח לך, ואז המצוה היתה מגנת עליהם שלא יכשלו בלשונם, כי שליחי מצוה אינם ניזוקים. מכיון שהמרגלים נשלחו למעשה לשליחות חשובה ביותר לתקן חטא האדמה ששיתנה את רצון הבו"ה ולגרום לכך שתהי' טעם העץ והפרי שווים, אלא שלשם כך היה תנאי מוקדם שעליהם לסגל לעצמם את מידת הענוה טבע האדמה, ואז היו יכולים להסביר כל החטאים בכך שאדם יסודו מעפר וע"כ גם לתקן החטא שיהי' טעם עצו ופריו שוה, וע"כ על כל שאר המרגלים שלא היה להם מידת ענוה ידע משה רבינו ע"ה שלא תועיל תפילתו, אבל כד חמי משה ענותנותיה קרא שמו יהושע והתפלל עליו שינצל מעצת מרגלים כי הוא יכול להסביר באמת את כל החטאים שנגרמו בסיבת האדמה.

ובזה אפשר גם להסביר הענין שלח לך אנשים, עפ"ד **הרה"ק מבארדיטשוב זצ"ל** שמפרש שלח מלשון הפשטה, שיפשיטו מעל עצמם את הנגיעה האנושית - ותהי' כוונתם רק לשם שמים לקיים שליחות הבוב"ה, שליחי מצוה, כי אז לא היתה מתעוררת אצלם הנגיעה האישית, שחששו שבא"י לא יהיו נשיאים וכדברי חז"ל, אז היו יכולים להיות שליחי מצוה, אבל כל עוד לא הפשיטו מעצמם את הנגיעה האישית שלהם ולא נדמו לעפר, אין להם שום הסבר על כל מה שעוללו וע"כ נכשלו ויצא מה שיצא ודו"ק.

שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען וגו'. להסביר ענין המרגלים וכן דברי התרגום יונתן ב"ע כדי חמא משה ענותנותיה דהושע קרי לו יהושע י-ה יושיעך מעצת מרגלים, ומקשים המפרשים למה לא התפלל משה על כל המרגלים רק על יהושע, ולמה מנמק את זה בענוה של יהושע **ואמרת** לפרש עפ"ד **רבינו האוהב ישראל** בפ' בראשית, למה האדמה שינתה את מאמרו של הקב"ה והוציאה עץ עושה פרי במקום עץ פרי וכדברי רש"י שם, דהאדמה מסרה את נפשה כדי שיהי' לאדם הסבר על חטאיו מאחר והוא נוצר מהאדמה וע"כ כמו שהאדמה שינתה את רצונו של מקום כן האדם שנוצר מהאדמה אינו יכול לעמוד נגד יצרו ומשנה את רצון הבו"ה. ובזה פי' **אאמו"ר זצ"ל** הפסוק בסוף פ' יתרו מזבח אדמה תעשה לי וכו' ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו, כי הקב"ה צוה לעשות את המזבח מן האדמה כדי להזכיר כי גם האדם אם חטא ח"ו זה בסיבת היותו נוצר מהאדמה, אולם כבר פי' כ"ק אאמו"ר בעל מדרש אהרן הפסוק ואנשי סדום רעים וחטאים ובמדרש וברש"י רעים בגופם וחטאים בממונם, דידוע מה שאמרו חכמי הטבע כי בעלי התאוות החוטאים בגופם הם בדרך כלל בעלי צדקה וגמ"ח בממונם על פי טבעם, ואצל אנשי סדום הי' תרתי דסתרי שמצד אחד היו בעלי תאוה וחטאים בגופם ובכל זאת היו גם רעים בממונם ולא נתנו פרוטה לעני כידוע, וע"כ נענשו כי מכך סימן שלא הטבע השפיעה עליהם אלא שהרשעות בא מהם עצמם מאחר ועפ"י הטבע בעלי תאוה הם טובי לב ודפח"ח. כמו כן כאן במזבח אדמה שבא ללמד זכות על החוטא הבא להקריב קרבן על המזבח מזבח אדמה להדגיש כי אדם יסודו מעפר וע"כ יש לו נטיה לחטא כמו שהאדמה שינתה את צו הבו"ה, וע"כ מהזירה תורה ולא תעלה במעלות על מזבחי אסור לך להתגאות, כי אם אתה בא להצדיק עצמך שיש לך טבע העפר וע"כ אתה עלול לחטוא למה אתה מתגאה הלא האדמה מסמלת את הענוה והעפר, - נופשי כעפר לכל, ואם אתה מתגאה אתה מגלה את ערותך כי מזה נראה כי גם החטא שבא לידך נובע מרוע לבך ודפח"ח ושפ"י.

וכבר ידועים דברי **הרה"ק רבי מנדלי מוויטעבסק** כי טובה הארץ מאד מאד, כי בא"י צריך להתנהג בענוה יתירה כמשאחז"ל מאד מאד הוה שפל רוח, ורק ענוים ירשו ארץ. וידוע דברי קדשו של **הרה"ק מהר"צ הכהן הגדול**

<p style="text-align: center;">פתרון חידה השבועית (בהעלותך) =</p> <p>בתורה בפרשתנו מופיעים אלדד ומידד, ועליהם נאמר "והמה בכתובים" (ויא, טו), וכן "מתנבאים" במחנה" (שם, טו), אולם הם אינם נזכרים בספרי הנביאים וכתובים.</p> <p style="text-align: center;">© כל הזכויות שמורות למחבר</p>	<p style="text-align: center;">חידה לפרשת השבוע</p> <p style="text-align: center;">שאלה:</p> <p style="text-align: center;">מי מופיע בתורה בכתובים ובנביאים, אבל לא בנביאים ולא בכתובים?</p>
--	---

גמ"ח כלי עבודה "אביה" (שינוי) טלפון: 03-6780673 או 054-2149883 (שלמה)

רוב כלי העבודה: פטישון, רתבת, דיסק, מקדחות, מברגות, קונגו, וכי"ב חדש! מכשיר חיתוך לקרמיקה! יעניז זליזי מקצועי חינם!

מזל טוב וגדא יאה

הננו בזאת לשגר ברכותינו המאליפות למע"כ ידידנו היקר

הרה"ג ר' אליהו זאב בלושטיין שליט"א

וחתנו הרב ר' שמואל ליפשיץ שליט"א

לרגל שמחת הולדת הנכד-הבן במו"ט

יהי רצון שיזכו לראות מכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, אכ"ר.

מתפללי ביהמ"ד   מערכת "נוה ההיכל"